

Makalenin Türü / Article Type : Araştırma Makalesi / Research Article
Geliş Tarihi / Date Received : 21.10.2019
Kabul Tarihi / Date Accepted : 25.02.2020
Yayın Tarihi / Date Published : 06.03.2020

<https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2020.20.52925-635352>

SINIF EĞİTİMİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ MÜZELERDE EĞİTİM UYGULAMALARINA YÖNELİK ÖZ YETERLİKLERİ

İrfan Nihan DEMİREL¹

ÖZ

Araştırmanın amacı, sınıf eğitimi öğretmen adaylarının müzelerde eğitim uygulamalarına yönelik öz yeterlik inançlarını geliştirmektir. Araştırma, karma yöntem araştırma desenlerinden yakınsayan paralel desen yaklaşımıyla yürütülmüştür. Araştırmanın deneysel olarak tasarlandığı nicel boyutunda, müzelerde eğitim uygulamalarına yönelik öğretmen adaylarının öz yeterliklerinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın nitel boyutunda ise, öğretmen adaylarının müzeleri, Türkçe, matematik, fen, müzik ya da görsel sanatlar eğitimi gibi farklı disiplinlerle ilişkilendirebilecekleri bir öğrenme ortamı tasarlanarak, öğretmen adaylarında süreç içinde meydana gelen değişimin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma Karadeniz Bölgesi'nde yer alan bir devlet üniversitesinin sınıf öğretmenliği ikinci sınıfında öğrenim gören 58 (42 kadın; 16 erkek) öğretmen adayı ile yürütülmüştür. Araştırma verileri, müze eğitimine ilişkin öz yeterlik inancı ölçeği ve yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiştir. Araştırma sonuçları sınıf eğitimi öğretmen adaylarının müze gezi sürecine rehberlik yapma, müzeleri öğrenme ortamı olarak kullanma, dersin içeriğini ya da müze ziyareti sürecini öğrencilerin ihtiyaçları doğrultusunda planlama ve derslerin müzelerde işlenmesi konusundaki öz yeterlik düzeylerinin verilen eğitim sonrasında olumlu yönde geliştiğini göstermiştir. Bu sonuçlar ışığında öğretmen yetiştiren fakültelerde mesleki gelişim sürecine katkı sağlayacak müze eğitimi uygulamalarının farklı disiplinlerle ilişkilendirilerek, öğretim müfredatlarında yer alan kazanımlara ilişkin tasarlanacak farklı etkinlik ya da kullanılacak yöntem ve tekniklerle destekleneceği bir eğitim öğretim anlayışının benimsenmesi gerektiği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Müze eğitimi, sınıf eğitimi, öğretmen adayları, öz yeterlik

SELF-EFFICACIES OF CLASSROOM TEACHER CANDIDATES TOWARDS EDUCATION APPLICATIONS IN MUSEUMS

ABSTRACT

The aim of the study is to develop the self-efficacy beliefs of classroom teacher candidates about the education applications in museums. The research was conducted with convergent parallel design from mixed method research designs. In the quantitative dimension where the research was designed experimentally, it was aimed to improve the self-efficacy of classroom teacher candidates towards educational practices in museums. In the qualitative dimension of the research, it was ensured that teacher candidates were associated with different disciplines museums such as Turkish, mathematics, science, music or visual arts education. The study was conducted with 58 (42 female; 16 male) teacher candidates studying in the second year of the classroom teaching program of a public university in the Black Sea Region. The research data were obtained by using self-efficacy belief scale and semi-structured interview form. The results of the study showed that the classroom teacher candidates' self-efficacy levels in guiding the museum tour process, using the museums as a learning environment, planning the course content or the museum visit process in accordance with the needs of the students and the processing of the lessons in the museums improved positively after the training. According to these results, museum education practices that will contribute to the professional development process in faculties that train teachers should be associated with different disciplines and it should be supported with different activities, methods and techniques related to the gains in teaching curricula.

Keywords: Museum education, classroom education, teacher candidates, self-efficacy

¹ Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, nihan.demirel@erdogan.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-3838-6247>

1.GİRİŞ

“Müzeler, doğanın ve insanın yarattığı nesne ya da varlıkları bünyesinde barındırarak, toplumların kültürel servetlerini nesilden nesile yaşam boyu öğrenme ortamı olarak aktaran, geçmişten günümüze insanlığın hayatta kalma mücadelesini gözler önüne sererek, dünyadaki tüm ulusların kültürel ruhunu yansıtan öğrenme mekânlarıdır” (Demirel, 2019, s. 14). Güvenilir bilgi kaynakları olarak müzelerin toplumsal rolü sanat, tarih, bilim, teknoloji ve doğal dünyanın anlaşılmasına katkı sağlayarak, sorgulama, geçmiş yaşantıları paylaşma, tartışma, kimlikleri araştırma ve sosyal uyumu beslemek için bireylere ilham vermek, yaratıcılığı, buluş ve yeniliği teşvik etmektir (DCAL, 2011). Geçmişin ve geleceğin yan yana yaşadığı mekânlar olarak müzeler, toplumun sosyal ve kültürel değerlerini yansıtmak ya da mevcut toplumsal sorunları ele alarak, toplumda yaşanan gelişmelerin takip edilmesini sağlamak amacıyla bir ülkenin tarihi, kültürü ve gelenekleriyle bağlantısını korumanın en etkili yolu olarak görülmektedirler (Gustafsson ve Ijla, 2016; ICOM, 2018). Bir eğitim ülkesi fuarı olarak tanımlanan müzelerin günümüzdeki amacı sadece kültürel mirasın aktarımı değil, toplumda yaşayan bireylerin kişisel öykülerini, tarihsel olayların yorumlanmasına atfederek, kişilerin, dokunma ve sorgulama yoluyla matematik, sanat ve sosyal bilimin çeşitli kavramlarını öğrenmelerini sağlamaktır (Andre, Durksen ve Volman, 2017; European Commission, 2014, s. 5-6; Semper, 1990, s. 50). Bu nedenle müzeler sadece kültürel mirası sergileyen ürünlerin gezilip görüldüğü mekânlar olmalarının dışında, yapılan gezi aktivitelerinin eğitimle ilişkilendirilerek, müzede öğrenmenin esas alındığı kurumlar haline gelmiştir. Günümüzde iyi müzecilik anlayışı ilham almayı, öğrenmeyi ve eğlenmeyi teşvik ederek, çeşitli bilgi, beceri ve deneyimlerle donatılmayı, zihinsel ve fiziksel sağlığı iyileştirme yolu ile insanların yaşam kalitesini arttırmayı hedeflemektedir (Museums Association, 2013). Bu doğrultuda müzelerin eğitim işlevinin temelinde şu özelliklerin yer aldığı ifade edilmektedir (American Association of Museums, 1992, s. 11-14):

- Müzeler, hem bireylerin birbirleriyle etkileşimini hem de insanların nesne ve fikirlerle doğrudan etkileşimini esas alarak yaşantı ve deneyimlerin zenginleştirilmesini sağlar.
- Her yaş ve geçmişe sahip insanlar arasında, her yetenek, ustalık ve ilgi düzeyinde yaşam boyu öğrenmeyi teşvik eder.
- İnsan deneyiminin ve doğal dünyanın sürekliliğini izlemek ve değişimi eleştirel olarak incelemek için bir bağlam sağlar.
- Çeşitli kültürel ve entelektüel bakış açıları sunarak, sergilerden tercümanlara ve elektronik ortama kadar pek çok yöntemle, duvarlarının içinde ve dışındaki birçok kombinasyonda iletişim kurar.
- Yaratıcı ve eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilmesine bağlı olarak, karşılaşılan sorunları ve problemleri çözebilen, tüm insanlığa yönelik saygı ve anlayış ilkesini benimsemiş, yeni fikirlere açık ve soruşturma ruhu ile beslenen nesiller yetiştirmeyi hedefler.
- Çevresini görsel, sözel ve işitsel olarak algılayıp, tarih, bilim, doğal dünya, sanatsal ifade ve insanlık anlayışının yaşam için gerekli olduğu inancına sahip bireyler yetiştirilmesine katkı sağlar.

Müzelerin eğitim işlevinin temelinde, sahip olduğu araç ve gereçleri ile gelecek kuşaklara tarihlerini ve kültürlerini anlama, takdir etme ve geçmiş insanların başarılarından gurur duymalarına yardımcı olacak potansiyeli kazandırmak yer almaktadır. Dolayısıyla da müzede öğrenme yolu ile farklı disiplinlerde zenginleştirilebilecek müze eğitim kaynaklarının öğrenme sürecine nasıl entegre edileceğinin planlanması gerekmektedir (Arinze, 1999). Bu planlamanın yapılabilmesi için birey esas alınarak, bireyin etkileşim halinde olduğu farklı kaynaklar eğitimden beklenen hedefler doğrultusunda organize edilmelidir. Bu kapsamda Kelly (2007), müze ziyaretlerinden edinilen öğrenme deneyimlerini tanımlamak amacıyla birbiriyle ilişkili altı kategoride toplanan “6P müzede öğrenme modeli”ni geliştirmiştir:

- 1- Kişi (Person): Kelly’e (2007) göre, müzede eğitim faaliyetlerinin temelini oluşturan öğrenme yapıları, bireylerin öğrenme şekillerine göre inşa edilmiştir. Bu öğrenme şekilleri bireylerin ön bilgi, tecrübe, birey olarak oynadığı rol, bireyin topluluğun bir parçası olarak öğrenme deneyimini etkileyen özellikleri, cinsiyet, kültürel geçmiş, yaşanmış tarih, kişisel ilgi ve değişim, dünya görüşü, olayları nasıl gördükleri ve nasıl anlam çıkardıkları ile ilişkilidir.
- 2- İnsanlar (People): İnsanlar müzede öğrenme etkinliklerine bağlı olarak, sanat eserleri ya da diğer grup üyeleri ile sürekli etkileşim halinde oldukları için başkaları aracılığıyla öğrenme deneyimi yaşayan ziyaretçi gruplarıdır. Dolayısıyla da aile, arkadaş ve meslektaşlar, onlara eşlik eden yetişkinler, iş arkadaşları, müze personeli ve öğretmenler gibi müzelerde eğitim faaliyetlerine katılan insanlar müzelerde öğrenme deneyiminin bir parçası olarak tanımlanmaktadır.
- 3- Süreç (Process): Müzede öğrenme, kişilerin öğrendikleri yollar, sergide sunulan metinler, filmler ve etkileşimler gibi nesnelere ve yorumlayıcı araçlar aracılığıyla bilgi edinme, toplama, anlama, uygulama, keşfetme, özümseme, tecrübe etme, kendine uyarılama, araştırma, sorgulama, düşünme ve yaparak öğrenme gibi bir süreçle gerçekleştirilmektedir. Dolayısıyla, modeldeki süreç öğrenme sırasındaki uzunluğu ve içindeki faaliyetleri ifade etmektedir.

- 4- Amaç (Purpose): Modelin kişi ve süreç boyutu ile yakından ilişkili olan amaç, kişinin her hangi bir müzeyi neden ziyaret ettiği sorusunun cevabı olarak, bir ziyaretçiyi öğrenmeye iten motivasyon düzeyi, ilgi alanları, beğenme, değişim ve seçimlerini içermektedir.
- 5- Mekân (Place): Okul, Üniversite, kültürel kurumlar, galeriler, kütüphane, internet, çevre/doğa ya da bizzat hayatin kendisi olarak kişinin öğrenmeyi gerçekleştirdiği grup tatilleri, seyahat, sosyal durumlar ve doğal çevre gibi önceki deneyimlerle bağlantı kurdukları yerler şeklinde tanımlanmaktadır.
- 6- Ürün (Product): Modeldeki ürün müze kurumlarının sunduğu hizmetten ziyade, müzelerde eğitim programları aracılığıyla karşılıklı etkileşime dayalı bireysel öğrenme deneyimlerini ifade eden öğrenme çıktıları olarak tanımlanmaktadır.

İnsanların empati yoluyla birbirlerini anlamalarına yardımcı olacak çeşitli yaşamları, deneyimleri ve inançları nesne ya da kavramlarla bünyesinde barındıran müzeler, ziyaretçilere kişisel anlam bulma ve diğer kültürleri anlama olanakları sunmaktadır (American Association of Museums, 1992). Bu doğrultuda birçok ilgi çekici sergi, eğitim programları ve etkinlikler yaparak toplumun eğitilmesini ve bireylerin iyi zaman geçirmesini sağlamayı amaçlayan müzeler (Atagök, 1999) geçmiş ile bağları sağlamlaştırmanın ya da sanatı sevdirmenin ötesinde bireyleri yeni eğitim anlayışına yönlendirecek bir rol de üstlenmiştir (Şar ve Sağkol, 2013). Günümüzde okullarda yaşamın kendisi olarak tasarlanan yapılandırmacı eğitim anlayışı çerçevesinde, öğrencilerin aktif olarak öğrenme sürecine katılmaları ve deneyimler elde etmeleri amaçlanmaktadır. Bu nedenle eleştirel ve yaratıcı düşünmeye odaklanarak, çocuğun eğitim ortamının takip edeni değil de bir parçası olmasını sağlayan, bireylere eğitim ihtiyaçlarına cevap verebilecek çok yönlü öğrenme ve yaşam alanları sunarak, aktif öğrenme yaşantılarının deneyimlenmesine katkı sağlayan mekânlar olarak müzeler önemli hale gelmiştir (Bkz. Karasu Avcı ve Faiz, 2018; Şar ve Sağkol, 2013; Yıldırım, 2017; Yılmaz, 2011). Günümüz çağdaş eğitim anlayışı içinde müzeler, klasik müzeciliğin durağan mekân anlayışından, yaparak, yaşayarak ve dokunarak öğrenmenin etkin hale geldiği çağdaş müzecilik anlayışına doğru bir geçişle, eğitimde öğrenme ortamları olarak okul müfredat programlarına da dâhil edilmiştir (Şar ve Sağkol, 2013). Dolayısıyla da müzeler, yaparak yaşayarak öğrenmenin farklı yöntem ve tekniklerle sağlandığı öğrenme mekânları olarak, nesnelere uygun yerde görerek ve dokunarak çeşitli duyarları harekete geçiren, bilgiyi ezberlemeden öğrenmeyi sınıf ortamı dışına taşıyıp, “matematik, sanat ve sosyal bilim kavramlarını keşfetmeleri için bireylere benzersiz fırsatlar sağlayarak” doğrudan öğrenmeyi sağlayan mekânlardır (Andre, Durksen ve Volman, 2017).

İzleyeni aktif kılarak keşfetme ve karşılıklı etkileşime yönlendiren müzeler, öğrenmenin sadece örgün ya da doğrudan eğitimle sınırlandırılmadığı bir öğrenme biçimi olarak kabul edilmektedir (Özmen, 2018). Küçük yaşlardan itibaren müze yoluyla eğitim, çocukların duyuşal ve algısal becerilerini geliştirerek, yeni düşünme biçimleri oluşturmalarında önemli bir rol oynamaktadır. Müzelerde yapılan eğitim amaçlı etkinlikler çocukların duyuşal ve bedensel olarak rol yapma, şarkı söyleme, dans etme, vücut ve yüz hareketlerini keşif, katılım ve yorumlama aracı olarak kullanılarak, belirli değer ve davranış kalıplarını şekillendirmelerine katkı sağlamaktadır (Piscitelli, 1991; Piscitelli, Weier, 2002’den akt. Weier, 2004). Bu kapsamda erken yaşlardan itibaren okullarda, başka toplumların ve kültürlerin yaşam biçimlerinin eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirilmesini, konuya ilişkin farklı kavramların ya da tanımlamaların çözümlenmesinde sorulara aranan yanıtların çeşitlendirilmesini sağlayan, oyun ve öğrenmeyi teşvik etmek için tasarlanmış farklı özellikler içeren müze eğitimi uygulamaları, geleneksel öğretim yöntemleri yerine kullanılarak, eğitim öğretim sürecine entegre edilmiştir (Demirel, 2019). Müzelerde yapılan eğitim amaçlı uygulamalar, bireylerin yaratıcı yönünü geliştirerek, nesne ya da varlıklarla birebir etkileşimini sağlayan, bireylerin bedensel ve ruhsal yönden rahatlamalarına imkân tanıyarak, eğitim ortamını farklı yöntem ve tekniklerle destekleyen, öğrenmeyi aktif ve kalıcı hale getiren planlı eğitim aktiviteleri olarak bireylerin gelişimine katkıda bulunmaktadır. Müzede ve müze yoluyla öğretmek, beş duyu organını harekete geçirerek, keşfetme, araştırma ve bizzat uygulamalara katılma yolu ile daha kalıcı yaşantılar elde etmek amacıyla, bir sanat eseri ya da nesnesini izleyen çocuk, ergen ya da yetişkine “sen de yapabilirsin” demek ve onu inandırmaktır (Adıgüzel ve Öztürk, 1999). Bu sayede bireyler, sergilenen eserlerin özelliklerini ve oluşturuldukları zamanın ruhunu tanıyarak, yapıtları, yapıtların oluşum süreçlerini ya da eserin üretildiği toplumun kültürel değerlerini anlamaya duyarlı hale gelirler. Bunlar çeşitli atölye çalışmaları ile desteklendiğinde, bireylerin sanat eserlerinin anlamlarının, kişide yarattığı sezgisel ya da duyuşal yoğunluğu kendi iç dünyaları ile ilişkilendirebilecekleri bir bakış açısı kazanmalarına katkı sağlar (Duh, 2015).

Öğrencilere erken yaşlardan itibaren belirli beceri ve davranışların kazandırılması için, müze eğitim uygulamalarını yapılandırmacı yaklaşımla ilişkilendirerek, öğrencilerin merak duygusunu ve bilişsel gelişimini destekleyecek faaliyetlerde bulunabilecek nitelikli öğretmen profiline ihtiyaç duyulmaktadır. Müze eğitiminden beklenen amaçların gerçekleştirilmesi, müze eğitimi uygulamalarının okul programlarını tamamlayıcı, geliştirici ve destekleyici bir araç olarak görülmesine, müze eğitimi konusunda gerekli bilgi, beceri ve donanıma sahip öğretmenlerin yetiştirilmesine bağlıdır (Bkz. Dilli, 2017; Karasu Avcı ve Faiz, 2018; Şar ve Sağkol, 2013; Yıldırım ve Tahiroğlu, 2012). Bu nedenle farklı dersleri müze eğitimi ile ilişkilendirerek, öğrencilerin eleştirel ve yaratıcı yönlerinin gelişimine katkı sağlayabilecek öğretmenlerin yetiştirilmesi için, eğitim fakültelerinde

öğretmen adayları müze eğitimi konusunda bilinç ve farkındalıklarının geliştirilebileceği eğitim uygulamalarıyla desteklenmelidir. Öğretmen eğitimi, öğrencilerin biçimlendirici ve öğretici becerilerinin geliştirilmesine odaklanmalı ve öğretmen adayları sadece bildikleri ile değil, uygulamada gösterdikleri performans ile de ölçülmelidir. Müze eğitimi, öğretmen yetiştiren kurumların eğitim müfredatlarının tamamlayıcı bir unsuru olmalı ve eğitim fakülteleri müze eğitimi programları ile iş birliği içinde olmalıdır (Seligmann, 2015).

Türkiye Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları incelendiğinde, 2019 yılına kadar müze eğitiminin bir ders olarak okutulmadığı ve müze yoluyla öğrenmenin ön plana çıkarıldığı bir eğitim anlayışının Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) Öğretim müfredatlarında yer alan ders kazanımları ile ilişkilendirilmediği görülmektedir. Ancak 2019 yılı itibarı ile yeni öğretmen yetiştirme lisans programı çerçevesinde müze eğitiminin fen bilgisi, matematik, sınıf eğitimi, sosyal bilgiler gibi bölümlerde zorunlu ya da seçmeli ders olarak okutulmasına karar verilerek, müze eğitimi dersi öğretmen yetiştiren fakültelerin ders müfredatlarına eklenmiştir. Özellikle sınıf öğretmenliği eğitiminde müzik, resim, fen, matematik, Türkçe, hayat bilgisi ya da sosyal bilgiler gibi farklı derslerin iç içe olması, sınıf eğitimi öğretmenliğinde müze eğitimi uygulamasının, eğitimden beklenen hedeflere ulaşmada başarılı olmak için, müzelerin etkin bir şekilde kullanılması gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır. Bu nedenle sınıf eğitimi öğretmenliğinde müzeler, okul duvarlarının ötesinde, belirli amaçlara yönelik planlı ve programlı bir şekilde gerçekleştirilen geziler ve etkinlikler olarak değerlendirilmeli ve kişisel olarak ya da başkaları aracılığıyla müfredatta yer alan konuları kazanım bağlamında ele alıp öğrenmeyi tamamlamak için kullanılmalıdır (Hawrot, 2018; Hofstein ve Rosenfeld, 1996). Bu kapsamda araştırmanın amacı, sınıf eğitimi öğretmenliğinde öğrenme ve öğretme ortamı olarak müze kavramının, farklı disiplin alanlarla ve kazanımları ile olan ilişkisini müzede eğitim uygulamalarına yönelik etkinliklerle ilişkilendirerek, sınıf eğitimi öğretmen adaylarının müze eğitimi uygulamalarına yönelik öz yeterlik inançlarını geliştirmektir. Bu doğrultuda çalışmada 2019 yılı itibarı ile yeni öğretmen yetiştirme lisans programı çerçevesinde okutulması kararlaştırılan müze eğitimi dersine ilişkin sınıf öğretmenliği düzeyinde sanal müze ziyaretleri ile desteklenen bir öğrenme ortamı tasarlanmıştır. Araştırmacı tarafından belirli derslerle ve bu derslerin Milli Eğitim Bakanlığı Öğretim müfredatlarında yer alan kazanımlarla ilişkilendirildiği etkinlikler hazırlanarak, öğretmen adaylarının öz yeterlik inançlarında uygulama öncesinde ve sonrasında meydana gelen değişim ile müzelerde eğitim uygulamalarının kazanımlarının, öğretmen adaylarının öz yeterlik inançlarının gelişimine olan katkısı müzelerde eğitim uygulamalarına ilişkin etkinlikler üzerinden tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- 1- Sınıf eğitimi öğretmen adaylarının müzelerde eğitim uygulamalarına yönelik öz yeterlik inançları arasında eğitim öncesi ve sonrasında anlamlı bir fark meydana gelmiş midir?
- 2- Müzelerde eğitim uygulamalarının kazanımlarının, sınıf eğitimi öğretmen adaylarının öz yeterlik inançlarının gelişimine olan katkıları nelerdir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın modeli

Araştırma, karma yöntem araştırma desenlerinden yakınsayan paralel desen yaklaşımıyla yürütülmüştür. Yakınsayan paralel desende, nicel ve nitel veriler birlikte toplanmakta, ayrı ayrı analiz edilmekte ve sonuçlar birlikte yorumlanmaktadır (Creswell ve Plano Clark, 2015). Araştırmanın deneysel olarak tasarlandığı nicel boyutunda, müzelerde eğitim uygulamalarına yönelik öğretmen adaylarının öz yeterlik inançlarının geliştirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın nitel boyutunda ise, öğretmen adaylarının müzeleri, Türkçe, matematik, fen, müzik, görsel sanatlar ya da beden eğitimi gibi farklı disiplinlerle ilişkilendirebilecekleri bir öğrenme ortamı tasarlanarak, öğretmen adaylarının öz yeterlik düzeylerinde süreç içinde meydana gelen değişimin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda araştırmanın nicel ve nitel boyutundan elde edilen veriler, öğretmen adaylarının müze eğitimi uygulamalarına yönelik öz yeterlik inançlarında meydana gelen değişimi belirlemek amacıyla ayrı ayrı analiz edilerek, birbirlerini destekleyecek şekilde yorumlanmıştır.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırma Karadeniz Bölgesinde yer alan bir devlet üniversitesinin Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı ikinci sınıfında öğrenim gören 58 (42 kadın; 16 erkek) öğretmen adayı ile yürütülmüştür.

2.3. Veri toplama araçları

2.3.1. Müze Eğitime İlişkin Öz Yeterlik İnancı Ölçeği

Araştırmada Yeşilbursa ve Uslu (2014) tarafından tek faktörlü olarak geliştirilen ve 24 maddeden oluşan “müze eğitimine ilişkin öz yeterlik inancı ölçeği” faktör yapısı revize edilerek kullanılmıştır. Öğretmen adaylarının

ölçekte yer alan maddelere verdikleri cevaplar tamamen yetersizim (1), yetersizim (2), kısmen yeterliyim (3), yeterliyim (4) ve tamamen yeterliyim (5) olacak şekilde 1'den 5'e doğru puanlandırılmıştır. Ölçme aracı 309 öğretmen adayına uygulanarak, ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Yapılan açımlayıcı faktör analizi (AFA) sonucunda ölçekte yer alan 24 maddenin, 4 faktör altında toplandığı tespit edilmiştir. Dört faktör altında toplanan ölçeğin KMO katsayısı .938, Bartlett testi sonuçları ise ki-kare, ($\chi^2=(276)=4238.103$; $p<.01$) olarak bulunmuştur. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarına ilişkin bilgiler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1.*Ölçeğin Geçerlik-Güvenirlik Çalışmalarına İlişkin Bilgiler*

Madde	Ortak Faktör Varyansı (h ²)	Madde Toplam Korelasyon(r)	Maddelere İlişkin Faktör Yükü Değerleri				Cronbach's Alpha İç Tutarlılık Katsayısı(α)
			Faktör1	Faktör2	Faktör3	Faktör4	
<i>Faktör 1: Rehberlik</i>							
M2	.684	.623	.755				Rehberlik (α_1)=.867
M1	.649	.588	.737				
M4	.685	.667	.717				
M3	.666	.672	.684				
M5	.689	.738	.587				
<i>Faktör 2: Dersin İşlenişi</i>							
M7	.543	.502		.692			Dersin İşlenişi (α_2)=.873
M13	.630	.651		.681			
M6	.586	.540		.679			
M8	.569	.605		.654			
M9	.637	.696		.558			
M10	.633	.739		.521			
M11	.642	.624		.491			
M12	.499	.642		.425			
<i>Faktör 3: Dersi Planlama</i>							
M16	.704	.628			.771		Dersi Planlama (α_3)=.835
M14	.702	.733			.663		
M15	.623	.641			.645		
M17	.507	.565			.605		
M18	.547	.645			.490		
<i>Faktör 4: Öğrenme Ortamı</i>							
M20	.511	.445				.688	Öğrenme Ortamı (α_4)=.829
M22	.647	.667				.660	
M21	.668	.657				.642	
M19	.514	.587				.561	
M24	.587	.660				.525	
M23	.560	.599				.519	
Ölçek Toplam							($\alpha_{Top.}$)=.945
Açıklanan Toplam Varyans (% 61.17)			% 16.68	% 15.93	% 15.03	% 13.53	

Tablo 1 incelendiğinde ölçek maddelerinin faktör yüklerinin .425 ile .771 aralığında; madde toplam puan korelasyonu değerlerinin, .445 ile .739 aralığında ve ortak faktör varyanslarının, .499 ile .704 aralığında değiştiği görülmektedir. Dört faktörün açıkladıkları varyans oranı %61.17'dir. Yirmi dört maddeden oluşan ölçeğin Cronbach's Alpha iç tutarlılık katsayısı .945 olarak hesaplanmıştır. Ölçekte bulunan dört alt faktörün güvenilirliği ise, "rehberlik (5 madde) .867"; "dersin işlenişi (8 madde) .873"; "dersi planlama (5 madde) .835" ve "öğrenme ortamı (6 madde) .829 olarak hesaplanmıştır. Elde edilen bu bulgular müze eğitimine ilişkin öz yeterlik inancı ölçeğinin geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğunu göstermektedir.

2.3.2. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Araştırma kapsamında müzelerde eğitim uygulamalarının öğretmen adaylarının öz yeterliklerinin gelişimine sağladığı katkıları nitel yolla tespit etmek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Form, verilen eğitimin öğretmen adaylarına sağladığı katkı ve kazanımların süreç içindeki etkisini belirlemek amacıyla, müze gezi sürecine rehberlik yapma, müzeleri öğrenme ortamı olarak kullanma, dersin içeriğini ya da müze ziyareti sürecini dersin ve öğrencilerin ihtiyaçları doğrultusunda planlama ve dersin müzelerde işlenmesi konusundaki öz yeterlik düzeylerini belirlemeye yönelik sorulardan oluşmaktadır.

2.4. Deneysel İşlem Süreci

Deneysel işlem sürecinde sınıf eğitimi öğretmenliği kapsamında okutulan belirli derslerdeki MEB 2018 yılı öğretim programları göz önünde bulundurularak, öğretmen adaylarının Türkçe, matematik, fen, sosyal bilgiler, hayat bilgisi, görsel sanatlar, müzik ya da beden eğitimi gibi farklı disiplinlerde yer alan kazanımları, müze eğitimi ile ilişkilendirebilecekleri bir öğrenme ortamı tasarlanmıştır. Verilen eğitim boyunca öğretmen adaylarının müzeleri öğrenme ortamı olarak nasıl kullanabilecekleri konusunda bilinçlendirilmeleri amaçlanmıştır. Bu kapsamda öğretmen adaylarına 16 saat teorik ve 32 saat uygulama olmak üzere toplamda 48 saatlik bir eğitim verilmiştir. Eğitim sürecinde çizim teknikleri, yaratıcı drama, sanat eleştirisi, müzik, öykü yazma ve resim çalışmaları gibi etkinlikler farklı derslerle ilişkilendirilerek, sanal müze ziyaretleri ile desteklenmiştir. Verilen eğitim kapsamında öncelikle öğretmen adaylarının çevreyi gözlemlemeleri, doğa güzelliği ile sanat güzelliği arasındaki farkı ayırt ederek, estetik bakış açısı kazanmaları amaçlanmıştır. Bu kapsamda öğretmen adaylarına doğadan seçtikleri objelerden yola çıkarak günlük yaşamlarında kullanabilecekleri özgün tasarımlar yaptırılmıştır. Böylece öğretmen adaylarının sanatsal bir eserin üretim aşamaları ve estetik niteliği hakkında fikir sahibi olmaları sağlanmıştır. Ayrıca yapılan tasarımlar halka açık bir mekânda sergilenerek, öğretmen adaylarının sergileme yöntemleri hakkında bilinçlenmeleri sağlanmıştır. Süreç içerisinde öğretmen adaylarına Edward Munch'ın çılgılık isimli tablosundan yola çıkarak sanat eleştirisi yaptırılmıştır. Bu aşamada öğretmen adaylarının sanat eserini sanat eleştirisi yöntemiyle analiz ederek matematik, fen, sosyal gibi farklı disiplin alanlarda kullanabilecekleri yaratıcı drama gibi yöntem ve teknikler belirleyerek ilişkilendirme yapmaları sağlanmıştır. Ayrıca öğretmen adaylarına sözsüz müzikler dinlettirilerek, öykü ya da hikâye yazmaları istenmiş ve bu süreçler herhangi bir dersi müzede işlemek amacıyla kullanılacak farklı yöntem ve teknikler olarak eğitim öğretim sürecine dâhil edilmiştir. Sınıf içi etkinlikler kapsamında sanal müze ziyaretleri yapılarak öğretmen adayları müze türleri, müzelerin işlevleri ve kullanımı, müzede öğrenmenin kazanımları, müze gezi ve plan örnekleri, müzede yer alan eserlerin estetik niteliği ve etki düzeyi ile müze sergileme yöntemleri gibi konular hakkında uygulamalı ve teorik olarak bilgilendirilmiştir. Bu bilgilere ek olarak öğretmen adaylarının müzelerde eğitim uygulamalarına yönelik öz yeterlik inançlarının geliştirilmesi ve eğitim öğretimin farklı derslerle ilişkilendirilmesini sağlamak amacıyla “bir dersi müzede nasıl işleyebiliriz?” sorusuna cevap aranmıştır. Eğitim sürecinde MEB 2018 (MEB, 2018a; MEB, 2018b; MEB, 2018c; MEB, 2018d; MEB, 2018e; MEB, 2018f; MEB, 2018g; MEB, 2018h) yılı öğretim programları esas alınarak sınıf eğitimi öğretmenliği için belirlenen dersler, bu derslere ilişkin kazanımlar, sınıf düzeyleri ve her bir dersin işlenişinde kullanılan müzeler ile bu müzeler kapsamında ders içeriklerine uygun olarak yaptırılan etkinlikler Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2.

Müzelerde Eğitim Uygulamalarına Yönelik Ders, Kazanım, Sınıf Düzeyi, Müze ve Etkinlik İlişkisi

Sınıf	Ders	Konu	Kazanım	Müze	Etkinlik
1	Beden Eğitimi ve Oyun	Kültürel Birikimlerimiz ve Değerlerimiz	Geleneksel çocuk oyunlarını oynar.	İstanbul Oyuncak Müzesi	Kuklalı Saklambaç
4	Fen Bilgisi	Aydınlatma Teknolojileri	Geçmişte ve günümüzde kullanılan aydınlatma araçlarını karşılaştırır.	Çağlar Boyu Aydınlatma Isıtma ve Mum Dibine Işık Çeşitli Koleksiyonlar Müzesi	Verdi
2	Görsel Sanatlar	Kültürel Miras	Sanat eserlerindeki farklı kültürlerle ait motifleri inceler.	Rize Müzesi	Canlanan Motifler
2	Hayat Bilgisi	Ülkemizde Hayat	Yakın çevresinde yer alan tarihî, doğal ve turistik yerlerin özelliklerini tanıtır.	Atatürk Köşkü	Atatürk’e Armağan
2	Matematik	Geometri	Şekil modelleri kullanarak yapılar oluşturur, oluşturduğu yapıları çizer.	Samsun Amazon Köyü Müzesi	Şekillerle Tarih
1	Müzik	Müziksel Yaratıcılık	Dinlediği öyküdeki olayları farklı ses kaynakları kullanarak canlandırır.	Çamlıdere Doğa ve Hayvan Müzesi	Sesini Bul
4	Sosyal Bilgiler	Birey ve Toplum	Kendisini farklı özelliklere sahip diğer bireylerin yerine koyar.	Çayeli Doğal Yaşam Müzesi	Elimizde Karadeniz
3	Türkçe	Yazma	Hikâye edici metin yazar.	Ümran Baradan Oyun ve Oyuncak Müzesi	Hikâyende Oyunağına Hayat Ver

Öğretmen adaylarının Tablo 2’de verilen derslere ve bu derslere ilişkin kazanımlara uygun olarak seçilen müzeleri fotoğraf ve video gösterimleri, sanal müze ziyaretleri ya da bizzat ziyaret ederek yine Tablo 2’de verilen etkinlikler yoluyla müze-ders-kazanım ilişkisini özümsemeleri sağlanmıştır. Bu kapsamda öğretmen adayları gruplara ayrılarak beden eğitimi ve oyun dersi kapsamında müzede en beğendikleri oyuncakları seçerek kukla tasarımları istenmiştir. Her bir grup yapılan kuklaları müzede yer alan oyuncaklarla eşleştirerek bulmaya çalışmıştır. Fen bilgisi dersi kapsamında öğretmen adaylarından müzede gördükleri nesnelere yola çıkarak ve hayal güçlerini kullanarak özgün bir aydınlatma aracı oluşturmaları ya da zaten var olan bir aydınlatma aracını geliştirmeleri istenmiştir. Görsel sanatlar dersi kapsamında öğretmen adaylarından müzede yer alan Keşan, halı, kilim, çiçek, hayvan ya da hayat ağacı gibi motifleri yaratıcı drama yöntemi ile canlandırmaları istenmiştir. Hayat bilgisi dersi kapsamında öğretmen adayları “Atatürk ile iki gün boyunca birlikte yaşıyor olsaydınız neler yapardınız ve neler konuşurdunuz?” başlıklı bir canlandırma yaparak, müzenin tarihî, doğal ve turistik özelliklerini tanıtmışlardır. Matematik dersi kapsamında öğretmen adayları müzede yer alan nesnelere yola çıkarak geometrik yapılar oluşturmuşlardır. Müzik dersinde fabl örneğinden yola çıkarak müzede yer alan hayvanlar konuşturulmuş ve canlandırma yolu ile hayvanların sesleri taklit edilmiştir. Sosyal bilgiler dersi için öğretmen adayları müzede yer alan çay makası, peştamal, keşan ve geleneksel sepetlerden yola çıkarak yaratıcı drama yöntemi ile bireylerin toplum içindeki yerini kültürel değerler ışığında canlandırmışlardır. Türkçe dersinde ise, öğretmen adaylarından müzede yer alan oyuncaklardan en beğendiklerini seçerek, oyuncakla uygun bir hikâyeye yazmaları istenmiştir. Böylece öğretmen adaylarının müzeleri, farklı derslerle ilişkilendirebilme konusunda bilinçlenmeleri ve müze eğitimi uygulamalarına ilişkin öz yeterliklerinin geliştirilmesi hedeflenmiştir.

2.5. Verilerin analizi

2.5.1. Nicel Verilerin Analizi

Nicel veriler analiz edilirken, puanların normal dağılım durumları incelenmiştir. Büyüköztürk’e (2013) göre, bir veri setinde puanların normal dağılım özelliği (1) çarpıklık-basıklık katsayıları, (2) ortalama, mod ve medyan (3) grafik incelemeler olmak üzere üç yöntemle incelenmektedir. Çarpıklık ve basıklık katsayılarının “ ± 1 ” aralığında olması; ortalama, mod ve medyanın birbirine yaklaşması ve histogramlar aracılığı ile bakılan normal dağılım eğrilerinde aşırı sapmalar olmaması puanların normal dağılım özelliği gösterdiği şeklinde yorumlanmaktadır. Puanlara ilişkin betimsel istatistik değerleri Tablo 3’de sunulmuştur.

Tablo 3.

Ölçüm Maddelerine İlişkin Betimleyici İstatistikler

Faktör	N	Ortalama	SS	Medyan	Mod	Çarpıklık	Basıklık
Rehberlik ön test	58	2.81	.640	2.80	2.60	-.038	-.660
Dersin işleniş ön test	58	2.88	.668	2.88	3.00	.170	-.651
Dersi planlama ön test	58	2.87	.616	2.80	2.60	-.128	.005
Öğrenme ortamı ön test	58	2.92	.670	2.83	2.67	.419	-.023
Rehberlik son test	58	4.33	.473	4.40	4.20	-.684	.322
Dersin işleniş son test	58	4.42	.400	4.50	4.63	-.425	-.363
Dersi planlama son test	58	4.39	.412	4.40	4.40	-.226	-.973
Öğrenme ortamı son test	58	4.40	.411	4.33	4.33	-.360	-.348

Tablo 3 incelendiğinde, müze eğitimine ilişkin öz yeterlik inancı ölçeğinin alt faktörleri için çarpıklık ve basıklık katsayılarının ± 1 aralığında olduğu, ortalama, mod ve medyan değerlerinin birbirine yaklaştığı ve ölçeğe ilişkin puanların normal dağılım özelliği gösterdiği görülmektedir. Bu doğrultuda elde edilen verilerin analizinde t testi kullanılmıştır.

Tablo 4.

Ölçek puan aralığı

Derecelendirme	Puan	Puan Aralığı
Tamamen Yetersizim	1	1.00-1.79
Yetersizim	2	1.80-2.59
Kısmen Yeterliyim	3	2.60-3.39
Yeterliyim	4	3.40-4.19
Tamamen Yeterliyim	5	4.20-5.00

Sınıf eğitimi öğretmen adaylarının müze eğitimine ilişkin öz yeterlik inancı ölçeğinden aldıkları puanlar, Tablo 4’de verilen puan aralıkları dikkate alınarak yorumlanmıştır.

2.5.2. Nitel Verilerin Analizi

Nitel verilerin analizi aşamasında sınıf eğitimi öğretmen adaylarının müzelerde eğitim uygulamalarının sağladığı kazanımların öz yeterlik düzeylerinin gelişimine olan katkısına ilişkin görüşleri “(1) verilerin azaltılması, (2) verilerin görsel hale getirilmesi, (3) sonuca ulaşma ve teyit etme” olmak üzere Miles ve Huberman’ın (1994) üç aşamalı modeline göre analiz edilmiştir. Verilerin azaltılması aşamasında sınıf eğitimi öğretmen adaylarının görüşleri yazılı bir metne dönüştürülerek, veri setinin nasıl sınıflandırılacağına karar verilmiştir. İlk etapta veri setine ilişkin “sınırlı bir çıkarıma olanak tanıyan betimleyici kodlar” kullanılmıştır (Baltacı, 2017). Sonraki aşamada “verilerden daha detaylı bilgi alınmasını ve üst düzey çıkarımlar oluşturulmasını sağlayacak betimleyici kodlardan geliştirilen çıkarım kodları” oluşturulmuştur (Baltacı, 2017). Yapılan kodlamalar, aralarındaki benzer ilişkiler dikkate alınarak kategorilere ayrılmıştır. Sonuca ulaşma ve teyit etme aşamasında veri seti tekrar kontrol edilerek, verileri açıklamak için kullanılan kodlar ve oluşturulan temalar teyit edilmiştir. Çalışma grubunda yer alan öğretmen adayları ÖA1, ÖA2, ÖA3... şeklinde kodlanarak, oluşturulan temalar ilgili kategoriler altında sınıf eğitimi öğretmen adaylarının görüşme formuna verdikleri cevaplardan örnek alıntılar yapılarak yorumlanmıştır.

3. BULGULAR

Araştırmanın nicel boyutunda, sınıf eğitimi öğretmenliğinde müzelerin kullanımına yönelik öğretmen adaylarının öz yeterlik düzeyleri, eğitim öncesi ve sonrasında ölçekten alınan puanlar doğrultusunda karşılaştırılmıştır. Öğretmen adaylarının ön test ve son test puanları farkının t-testi sonuçları Tablo 5’de sunulmuştur.

Tablo 5.
Öğretmen Adaylarının Ön Test- Son Test Puanları Farkının t-Testi Sonuçları

Öz Yeterlik	Ölçüm	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Rehberlik	Ön test	58	2.81	.640	57	-17.94	.000*
	Son test	58	4.33	.473			
Dersin İşlenişi	Ön test	58	2.88	.668	57	-17.37	.000*
	Son test	58	4.42	.400			
Dersi Planlama	Ön test	58	2.87	.616	57	-16.73	.000*
	Son test	58	4.39	.412			
Öğrenme Ortamı	Ön test	58	2.92	.670	57	-17.17	.000*
	Son test	58	4.40	.411			

*p<.001

Tablo 5’e göre müze eğitimine ilişkin öz yeterlik inancı ölçeği tüm alt faktörleri için ön test ortalama puanlarının, son test ortalama puanlarına göre farklılaştığı ve bu farklılaşmanın da istatistiksel olarak p<.001 düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir. Öğrencilerin ölçeğin tüm alt faktörlerinden aldıkları puanlar Tablo 5’te verilen puan aralıklarına göre değerlendirildiğinde, öğrencilerin öz yeterlik inançlarının ön test için “kısmen yeterliyim” ve son test için “tamamen yeterliyim” puan aralığına denk geldiği görülmektedir. Bu durum öğretmen adaylarının müze gezi sürecine rehberlik yapma, dersin müzelerde işlenmesi, dersin içeriğini ya da müze ziyareti sürecini dersin ve öğrencilerin ihtiyaçları doğrultusunda planlama ve müzeleri öğrenme ortamı olarak kullanma konusundaki öz yeterlik düzeylerinin, verilen eğitim sonrasında olumlu yönde geliştiğini göstermektedir. Bu doğrultuda verimli bir müze ziyareti sürecinin öğretmen rehberliğinde sağlanabilmesi amacıyla, okul yöneticileri, müze personeli ve öğrenci-öğretmen işbirliğinin sağlanmasına yönelik etkinliklerin öğretmen adaylarının sürece rehberlik yapma konusundaki öz yeterlik düzeylerini geliştirdiği görülmektedir. Diğer taraftan farklı disiplinlerle ilişkilendirilerek hazırlanan etkinlikler aracılığıyla bir dersin müzede nasıl işlenebileceği ya da öğrenme ortamının okulda verilen eğitimin tamamlayıcısı olarak düzenlendiği bir eğitim anlayışının, öğretmen adaylarında sorumluluk duygusu geliştirmesinin yanı sıra dersi daha eğlenceli hale getirerek kalıcı öğrenme ile sonuçlanacak süreç yönetim becerilerini de geliştirdiği elde edilen bulgulardan ve ölçek maddelerine verilen cevaplardan anlaşılmaktadır. İsa (2017), sınıfın sınırları dâhilinde yapılan öğretim uygulamalarının, öğrencilerin yaratıcılığını ve hayal gücünü potansiyel olarak sınırlandırdığını, bu nedenle öğrenmenin, öğrencilerin öğrenme deneyimlerini teşvik edecek ya da geliştirecek ortamlarda yapılmasının önemine vurgu yapmaktadır. Nitekim araştırmanın nicel boyutundan elde edilen bulgular, öğretmen adaylarının müzelerde yer alan nesnelere aracılığıyla bilgiyi deneyimleme, deneyimlenen bilgiyi kendilerine uyarlamaya ya da dersin işlenişinde farklı etkinlikler tasarlayarak kullanabilecekleri potansiyele sahip olma gibi kişisel ve mesleki gelişimlerine yönelik öz yeterlik düzeylerindeki gelişime katkı sağladığını göstermektedir. Dolayısıyla da sınıf eğitimi öğretmenliğinde Türkçe, matematik, fen bilgisi, sosyal bilgiler ya da müzik gibi farklı disiplinlerle ilişkilendirilen müze eğitimi uygulamalarına yönelik etkinliklerin, sınıf eğitimi öğretmen adaylarının bir dersi müzede nasıl işleyebilecekleri konusunda bilinç ve farkındalık kazanmalarına olumlu yönde katkı sağladığı görülmektedir.

Tablo 6.*Öğretmen Adaylarının Müzelerde Eğitim Uygulamalarına Yönelik Öz Yeterlik Gelişimleri*

Etkin Öğrenme (f=107)	Kültürel Aktarım (f=48)
<ul style="list-style-type: none"> • Kalıcı öğrenme (24) • Gözlem yapma (17) • Yapararak yaşayarak öğrenme (17) • Dersi eğlenceli hale getirme (13) • Farklı bakış açısı kazanma (9) • Aktif katılım (5) • Dikkat çekme (4) • Araştırma yapma (3) • Çoklu öğrenme (3) • Olayları pekiştirme (3) • Birçok duyu organına hitap etme (2) • Nesnelere yorumlama (2) • Sergi yoluyla öğrenme (2) • Deneyim kazanma (1) • Kavram yanlışlarını en aza indirme (1) • Nesnelere anlamlı yorumlama (1) 	<ul style="list-style-type: none"> • Kültürel mirasın korunması (15) • Geçmişten haberdar olma (8) • Geçmiş/gelecek/şimdi arasında bağ kurma (7) • Tarihi yansıtma (6) • Kültürler arası karşılaştırma (4) • Teknolojik gelişmeler (3) • Gelenek ve göreneklerimiz öğrenme (2) • Milli değerleri öğrenme (2) • Geleceğine yön verme (1)
Müzelerin Eğitim İşlevi (f=62)	Dersin İşlenişi (f=36)
<ul style="list-style-type: none"> • Müzeleri farklı disiplinlerle ilişkilendirme (44) • Müzeleri öğrenme ortamı olarak kullanma (10) • Öğrenmeyi kolaylaştırma (5) • Dersleri sanatla ilişkilendirme (2) • Değer aktarımı (1) 	<ul style="list-style-type: none"> • Etkinlik tasarlama (16) • Müze-kazanım ilişkisi (6) • Teori ve uygulamanın bütünleşmesi (4) • Sanal müze gezisi düzenleme (3) • Verimli öğretim (3) • Uygun yöntem ve teknikleri kullanma (2) • Zamanı verimli kullanma (2)
Kişisel Gelişim (f=17)	Sanatsal Beceriler (f=24)
<ul style="list-style-type: none"> • Genel kültür gelişimi (5) • Sosyalleşme (3) • Mutlu olma (2) • Öz güven gelişimi (2) • Cesaret kazanma (1) • İlgi alanını genişletme (1) • Kendini ifade etme (1) • Sorumluluk kazanma (1) • Yüksek motivasyon (1) 	<ul style="list-style-type: none"> • Sanatsal bakış açısı kazanma (9) • Yaratıcılık gelişimi (8) • Estetik bakış açısı kazanma (5) • Değerlerin sanatla aktarımı (1) • Duygusal dışavurum (1)
Kişisel Gelişim (f=17)	Verimli Müze Ziyareti (f=26)
<ul style="list-style-type: none"> • Genel kültür gelişimi (5) • Sosyalleşme (3) • Mutlu olma (2) • Öz güven gelişimi (2) • Cesaret kazanma (1) • İlgi alanını genişletme (1) • Kendini ifade etme (1) • Sorumluluk kazanma (1) • Yüksek motivasyon (1) 	<ul style="list-style-type: none"> • Müze gezi sürecini organize etme (18) • Müzede uyulması gereken kuralların belirlenmesi (8)
Kişisel Gelişim (f=17)	Mesleki Kazanımlar (f=27)
<ul style="list-style-type: none"> • Genel kültür gelişimi (5) • Sosyalleşme (3) • Mutlu olma (2) • Öz güven gelişimi (2) • Cesaret kazanma (1) • İlgi alanını genişletme (1) • Kendini ifade etme (1) • Sorumluluk kazanma (1) • Yüksek motivasyon (1) 	<ul style="list-style-type: none"> • Öğretmenlik alan bilgisi (16) • Müze bilinci kazanma (11)

Tablo 6’da sınıf eğitimi öğretmen adaylarının müzelerde eğitim uygulamalarına yönelik öz yeterlik düzeyleri, “etkin öğrenme”, “müzelerin eğitim işlevi”, “kültürel aktarım”, “verimli müze ziyareti”, “dersin işlenişi”, “sanatsal beceriler”, “mesleki kazanımlar” ve “kişisel gelişim” olmak üzere sekiz (8) kategori altında toplanmıştır. Etkin öğrenme kategorisinde öğretmen adaylarının müzelerde eğitim uygulamalarının kazanımlarına yönelik görüşleri, kalıcı öğrenme (24), gözlem yapma (17), yaparak yaşayarak öğrenme (17), dersi eğlenceli hale getirme (13), farklı bakış açısı kazanma (9), aktif katılım (5) ve dikkat çekme (4) gibi temalarla ilişkilendirilmiştir. Bu temalar incelendiğinde öğretmen adaylarının büyük bir çoğunluğunun müzelerde eğitim uygulamalarına yönelik olarak verilen eğitim sayesinde gözlem yapma ve yaparak yaşayarak öğrenme yoluyla öğrenmenin daha kalıcı olduğu yönünde öz yeterlik kazandıkları görülmektedir. Bu doğrultuda öğretmen adayları görüşlerini şu şekilde ifade etmektedirler:

ÖA57; “Müze eğitimi kapsamında aldığımız eğitim, dersleri daha iyi anlamama ve öğrenmenin kalıcı olmasında etkili oldu. Zihnimde unutamayacağım düşünceler oluştu ve örneğin beden eğitimi dersinde spor ihtiyacını karşılayarak, daha zihinde ve yaparak yaşayarak öğrenmeye katkı sağladı.”

ÖA51; “Öğrenme hem görerek hem de rehber eşliğinde olduğu için daha kalıcı ve yaparak yaşayarak öğrenme imkânımız var.”

ÖA40; “Müze gezisi ile yerinde gözlem yapma fırsatı buldum, eserleri en ince ayrıntılarına kadar boya, teknik, yapılaş amacı, tarihi, hangi dönemi yansıttığı hatta günümüzdeki objelerle karşılaştırma yaparak daha detaylı gözlemlerdim.”

Etkin öğrenme kategorisi altında öğretmen adaylarının bir kısmı müze eğitimi uygulamaları sayesinde dersin daha zevkli ve eğlenceli hale geldiğini belirterek, farklı bakış açıları geliştirdikleri konusunda öz yeterlik kazandıklarını belirtmişlerdir. Bu doğrultuda öğretmen adayları görüşlerini şu şekilde ifade etmektedirler:

ÖA8; “*Bakış açımın genişlediğini düşünüyorum. Olayları tek yönlü değil de farklı yönlerle düşünüyorum.*”

ÖA14; “*Bu eğitim sayesinde...eğitimci bir kişinin müzelere sadece izleyip görmek için değil, eğer müzede ders işleyeydim nasıl işlerdim diye düşünmesi gerektiğini öğrendim. Müzelerdeki nesnelere bakış açım değişti artık daha bilinçli bir şekilde her objeyi değerlendirip, hangi derste hangi konuyu anlatmak için kullanabilirim diye düşünüyorum.*”

ÖA3; “*...Müzelerde her ders için farklı etkinlikler yaptırarak öğrencilere eğlenceli bir öğrenme ortamı sağlayabilirim. Dersler daha zevkli işlenir.*”

Tablo 6’da sınıf eğitimi öğretmen adaylarının müzelerde eğitim uygulamalarına yönelik öz yeterlik kazandıklarını ifade ettikleri bir diğer kategori müzelerin eğitim işlevidir. Bu kategori altında öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu müzelerin gezi ya da kültürel değerlerin aktarımı dışında, farklı disiplinlerle ilişkilendirmek suretiyle eğitim amaçlı olarak kullanılabilirliğine yönelik farkındalık kazandıklarını ifade etmişlerdir. Bu doğrultuda öğretmen adayları görüşlerini şu şekilde ifade etmektedirler:

ÖA7; “*Matematik, fen, Türkçe, müzik gibi derslerin içeriği müzeler ile disiplinler arası bir şekilde ilişkilendirilirse daha verimli eğitim olacağını anladım. Kimse matematik dersini bir müzede işleyebileceğini düşünemezdi.*”

ÖA10; “*Fen derslerinde insan vücudunu çizerken, sosyal bilgilerde sanat ve görsellikle ilgili konuları işlerken ya da tarihimizi ve kültürümüzü (eski kıyafetler, silahlar, kap, çanak, çömlek vb.) tanıtırken diğer derslerle daha etkileşimli bir öğrenme ortamı oluşturulmuş olur.*”

ÖA25; “*Her bransa ait müze bulunuyor. Mesela matematikte şekiller, fende mikroskopla inceleme, Türkçe dersinde hikâye yazma, sosyalde geçmişi inceleme, müzikte notalama ve şarkı yazma, beden dersinde oyun oynama gibi birçok etkinlik müzelerde yapılabilir.*”

ÖA52; “*Tarih dersi için geçmiş ile gelecek arasında ilişki kurma ve tarihimizi somut bir şekilde öğrenebilme, coğrafya dersinde her bölgenin farklı kültür ve medeniyetini kavramak için farklı dersler konuyla ilişkilendirilerek birçok müzeye gezi düzenlenebilir.*”

Sınıf eğitimi öğretmen adaylarının müzelerde eğitim uygulamalarına yönelik öz yeterlik kazandıklarını ifade ettikleri bir diğer kategori kültürel aktarımdır. Bu kategori ile ilişkili olarak öğretmen adaylarının öz yeterlik düzeylerinin geliştirilmesi, müze eğitimi uygulamaları kapsamında verilen eğitim etkinlikleri ile kültürel mirasın korunması, tarihin ya da geçmişin aktarılması gibi teorik ve uygulamalı konuların ilişkilendirilmesine odaklanmıştır. Bu doğrultuda öğretmen adayları görüşlerini şu şekilde ifade etmektedirler:

ÖA31; “*Sosyal bilgiler dersinde kültürel mirasımızı nasıl korumamız gerektiğini müzeler aracılığıyla ve farklı etkinlikler yaparak nasıl anlatabileceğimi öğrendim. Böylece kendi kültürümüzü, diğer kültürleri ve geçmiş insanların hayatlarını hem öğrenip hem de onların bakış açısıyla düşünebiliriz.*”

ÖA52; “*Müzeler yoluyla kültürel mirasımızı korumanın yolları ve milli değerlerimize sahip olmak ve sahip çıkabilmek için, geçmiş ve gelecek arasında bir köprü kurabilmek için müzeleri nasıl kullanabileceğimi öğrendim.*”

ÖA13; “*...Sosyal bilgiler için kültürümüzü, tarihimizi mesela eski kıyafetler, silahlar gibi ya da yemek kültürümüzü kap, kacak gibi müzeler aracılığıyla farklı etkinlikler tasarlayarak uygulamalı olarak gösterebiliriz öğrencilere.*”

ÖA58; “*Müzelerde öğrenciler geçmişten geleceğe, günümüze ışık tutan değerlerimizi öğrenecekler ve onlara güven aşılayan bir ortam oluşacağı için bugünün ve geçmişin konuları arasında kıyaslama yapabileceklerdir.*”

ÖA34; “*Geçmiş ve gelecek arasında bir köprü kurabilmek, kültürü nesilden nesile aktarabilmek ve geçmişteki insanların yaşayışları, kültürleri hakkında bilgi sahibi olabilmek için müzelerin öğrenme ortamı olarak kullanılması gereklidir. Böylece dersler de daha eğlenceli hale gelecektir.*”

Öğretmen adaylarının müzelerde eğitim uygulamalarına yönelik öz yeterlik kazandıkları yönünde çoğunlukla görüş belirttikleri bir diğer kategori verimli müze ziyaretidir. Bu kategori altında öğretmen adaylarının müze gezi sürecinin organize edilmesi ya da müzelerde uyulması gereken kuralların belirlenmesi konularında öz yeterlik kazandıkları görülmektedir. Bu doğrultuda öğretmen adayları görüşlerini şu şekilde ifade etmektedirler:

ÖA3; “Meslek hayatımızda öğrencileri bir müzeye götürdüğümüz zaman orada nasıl davranacağımızı, müzeye gitmeden önce neler yapılması gerektiğini, müze gezisi için izinlerin nerelerden ve nasıl alınması gerektiğini öğrendim.”

ÖA21; “Amaca uygun müze gezisi nasıl yapılır, konuya göre mekân seçimi nasıl olur gibi soruların cevaplarını öğrendim. Artık bir öğretmen müze gezisi düzenlemek istediğinde gerekli belgeleri nasıl hazırlar biliyorum.”

Dersin işleniş kategorisi incelendiğinde ise, öğretmen adaylarının müzelerde eğitim uygulamalarına yönelik olarak, müzeleri matematik, Türkçe, fen bilgisi, sosyal bilgiler, müzik ya da beden eğitimi gibi farklı disiplinlerin kazanımları ile ilişkilendirerek, farklı etkinlikler tasarlama yolu ile müzelerde derslerin işlenişine yönelik uygulamalı çalışmalar yapma konusunda öz yeterlik kazandıkları görülmektedir. Bu doğrultuda öğretmen adayları görüşlerini şu şekilde ifade etmektedirler:

ÖA11; “Her dersin içeriğine ve kazanımlarına uygun olarak müze ile ilgili bir etkinlik nasıl tasarlayabilirim sorusunun cevabını öğrendim. İleride öğrencilerimle yapabileceğim farklı etkinlikleri deneyimlemiş oldum.”

ÖA44; “Hem eğlenerek hem de öğrenerek dersin içeriğine yönelik nasıl bir etkinlik planlamam gerektiğini öğrendim. Konu, ders ve kazanım arasındaki ilişkiyi daha iyi kavradım. Artık konuya uygun bir müze etkinliği düzenleyebilir ve etkinliği yönetebilirim.”

ÖA24; “Ben müzelerin sadece gezi amaçlı olduğunu sanıyordum. Bu yüzden müzelere gittiğimde sadece gezer ve bilgi toplardım fakat şimdi müzelerde eğitim ile ilgili teorik ve uygulamalı dersler yapıldığı konusunda bilinçlendim. Müzelere bakış açım değişti.”

Tablo 6’da öğretmen adaylarının müzelerde eğitim uygulamalarına yönelik verilen sanat dersleri ile ilişkili olarak sanatsal becerilerinin de geliştiğini ifade etmişlerdir. Bu kapsamda öğretmen adaylarının sanatsal becerileri sanatsal bakış açısı kazanma (9), yaratıcılık gelişimi (8) ve estetik bakış açısı kazanma (5) gibi farklı temalarla ilişkilendirilmiştir. Sanatsal becerilerin gelişimine ilişkin olarak öğretmen adayları görüşlerini şu şekilde ifade etmektedirler:

ÖA28; “Müze eğitimi sayesinde dönemin şartlarını göz önünde bulundurarak, müzede eserlere sanatsal yönden bakmayı öğrendim, sanatsal yönüm gelişti. Eskiden sadece gezip gördüğüm nesnelerin insanda estetik zevk uyandırdığını fark ettim.”

ÖA33; “Resim çizme yeteneğim gelişti, aldığım eğitimi müzelerdeki eserlerle karşılaştırma yaparak yeni çizim teknikleri öğrendim ve anladım ki sanat hayata bakış açımızı belirleyen önemli bir öğrenme alanı.”

ÖA17; “Müzelerde birçok obje vardır ve bu objeler her dersin içeriğine uyarlanabilir. Yaptığımız etkinlikler sayesinde hem müzelerdeki objeleri çizerek yaratıcılığım gelişti hem de geometri dersinde objelerin üstündeki motiflerden yola çıkarak bir daire ya da üçgeni nasıl anlatabilirim öğrendim.”

Mesleki kazanımlar kategorisi incelendiğinde ise öğretmen adaylarının öğretmenlik alan bilgisine katkı sağlayarak bilgiler öğrendikleri ve verilen eğitim sayesinde müze bilinci kazandıkları görülmektedir. Bu doğrultuda öğretmen adayları görüşlerini şu şekilde ifade etmektedirler:

ÖA57; “...Bizler ileride öğretmen olduğumuzda öğrencilerimizi müzeye getirmek istediğimizde bilgili olmamızı sağlar. Öğrencilerimize müzede iyi bir ders ortamı sağlayabilir ve iyi bir ders anlatımı yapabiliriz.”

ÖA21; “Öğretmenlik mesleği açısından kültür mirasımızın ve medeniyetler beşiği Anadolu’da yaşayan biz bireyler olarak hem alanımız hakkında bilgili olmamıza hem de dersi daha iyi işleyebileceğimiz öğrenme ortamları oluşturmamıza katkı sağlar.”

Kişisel gelişim kategorisinde ise öğretmen adayları müze eğitimi uygulamaları sayesinde genel kültürlerinin geliştiğini ve yapılan etkinliklerin sosyalleşmelerine katkı sağladığını belirtmişlerdir. Bu doğrultuda öğretmen adayları görüşlerini şu şekilde ifade etmektedirler:

ÖA58; “Bu ders sayesinde güven aşıl原因 ortam sağladığı için kendime güvenim oluştu ve genel kültür bilgileri öğrendim.”

ÖA53; “Sosyalleşme ve eğitim açısından önemli bilgiler öğrendim.”

4.TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırma sınıf eğitimi öğretmen adaylarının müzelerde eğitim uygulamalarına yönelik olarak Türkçe, fen bilgisi, matematik, sosyal bilgiler, müzik, görsel sanatlar ve beden eğitimi gibi farklı disiplin alanlarla ilişkilendirilen eğitim etkinlikleri kapsamında, öğretmen adaylarının müzeleri öğrenme ortamı olarak kullanabilme düzeylerine ilişkin öz yeterliklerinin geliştirilmesine odaklanmaktadır. Bu kapsamda araştırmanın nicel boyutundan elde edilen veriler, sınıf eğitimi öğretmen adaylarının müze gezi sürecine rehberlik yapma, müzeleri öğrenme ortamı olarak kullanma, dersin içeriğini ya da müze ziyareti sürecini öğrencilerin ihtiyaçları doğrultusunda planlama ve derslerin müzelerde işlenmesi konusundaki öz yeterlik düzeylerinin verilen eğitim sonrasında olumlu yönde geliştiğini göstermiştir. Bu doğrultuda sınıf eğitimi öğretmenliğinde farklı derslerle ve bu derslerin kazanımları ile ilişkilendirilen etkinliklerin, öğretmen adaylarının müzelerde eğitim uygulamalarına yönelik bilinç ve farkındalık kazanmalarında kullanılabilecek etkili bir yol olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buyurgan (2007), tarih dersi kapsamında Anadolu Medeniyetler Müzesinde, farklı yöntem ve teknikler kullanarak işlediği dersin öğrencilerin akıcı, esnek ve özgün düşünme becerilerini geliştirdiğini gözlemlemiştir. Gögebakan ve Buyurgan (2011), sosyal bilgiler dersi ile görsel sanatlar dersini ilişkilendirerek, müzede eğitim yoluyla öğrencilere düşünüş, duyuş ve davranışlarını olumlu yönde etkileyecek birtakım etkinlikler yaptırmışlardır. Bu etkinlikler sonucunda öğrencilerin kültür varlıklarını tanıma ve sahip çıkma konusunda bilinçlenerek, olumlu tutum geliştirdiklerini gözlemlemiştir. Buyurgan ve Demirdelen (2009) ise, doğuştan total kör olan bir öğrencinin öğrenmesinde, müzelerin işitsel bilgilendirmelerle, önceden belirlenen bazı eserlerin taklitlerine, kopyalarına dokunarak, hissederek, çalışma kâğıtları kullanılarak ve müze eğitim atölyesinde yapılan uygulama çalışması ile öğrenme potansiyeli yüksek, ilgili ve heyecan verici bir öğrenmenin gerçekleştiğini gözlemlemiştir. Yapılan araştırmalarda müzelerde eğitim uygulamaları kapsamında kullanılan farklı etkinliklerin ya da yöntem ve tekniklerin bireylerde bilişsel, duygusal ve davranışsal açıdan olumlu etkiye sebep olması nedeniyle araştırma sonuçları ile örtüştüğü görülmektedir. Dolayısıyla da müze-kazanım ilişkisi göz önünde bulundurularak işlenecek derslerin farklı etkinliklerle desteklenmesi, öğretmen yetiştiren programlarda müze eğitimine önem verilerek bu alanda yeterli bilgi, beceri ve donanıma sahip öğretmen adaylarının yetiştirilmesini gerekli kılmaktadır.

Araştırmanın nitel boyutundan elde edilen veriler, sınıf eğitimi öğretmen adaylarının öz yeterlik düzeylerinde süreç içinde meydana gelen değişime bağlı olarak, müzelerde eğitim uygulamalarına yönelik eğitim, öğretim, öğrenme ve kültürel aktarım gibi birçok açıdan öz yeterlik düzeylerinde gelişme olduğu görülmüştür. Bu kapsamda araştırmanın nitel boyutundan elde edilen veriler, nicel boyutundan elde edilen verilerle karşılaştırıldığında, öğretmen adaylarının bir dersin müzelerde nasıl işlenebileceği konusunda müze eğitimi uygulamalarına ilişkin süreci organize etme ve farklı etkinlikler tasarlama gibi yeterlik düzeylerinin yanı sıra, olay ve durumlara yönelik farklı bakış açıları kazanarak, kültürel mirasın korunması ya da müzelerin farklı disiplinlerle ilişkilendirilmesi gibi birçok konuda öz yeterliklerinin geliştiği sonucuna ulaşılmıştır. Ölçek maddeleri incelendiğinde öğretmen adaylarının sanal müzeleri kullanma, disiplinler arası yöntem ve tekniklerden yararlanma, drama, resim yapma ya da metin yazma gibi sınıf içi etkinlikler oluşturma konusunda dersleri etkili ve verimli bir şekilde işleyebileceklerine ilişkin öz yeterliklerinde olumlu gelişme gözlenmiştir. Nitekim, müze eğitiminin disiplinler arası bir eğitim olduğu ve beyin fırtınası, tartışma, ara-bul oyunları, ipucu kâğıtları, öykü bulma, afiş hazırlama, tarih şeridi hazırlama, arkeolojik kazı havuzu gibi birçok yöntem, teknik ve etkinliğin müzelerde eğitim amaçlı olarak kullanılabileceği vurgulanmaktadır (İlhan, Artar, Okvuran ve Karadeniz, 2011; Okvuran, 2012). Araştırmanın nitel boyutunda ise, öğretmen adaylarının bir dersi müzede işleme konusundaki öz yeterlik düzeyleri dersin işleniş kategorisi ile ilişkilendirilmiştir. Bu kapsamda elde edilen nicel ve nitel verilerin etkinlik tasarlama, yöntem ve teknik kullanımı, teori ve uygulamanın bütünleşmesi gibi öz yeterlik düzeyleri açısından birbirlerini desteklediği görülmektedir. Alanyazın incelendiğinde, Oruç ve Altın (2008), müzelerde eğitimin nasıl yapılması gerektiğini araştırdıkları çalışmalarında, yaratıcı dramının etkinlik bağlamında müze eğitimi programlarındaki yerine ve önemine değinmişlerdir. Bu kapsamda yaratıcı dramının müzelerde yaparak yaşayarak, etkili ve anlamlı öğrenmeyi sağlayan önemli yöntemlerden biri olduğunu vurgulamışlardır. Yıldırım (2017) ise, sınıf öğretmeni adaylarının müzelerin eğitimde kullanımına yönelik görüşlerini araştırdığı çalışmasında, müzelerin okuldaki teorik olan bilgiyi somutlaştırarak, daha anlaşılır ve kalıcı öğrenmelere katkı sağladığı sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmanın nicel ve nitel boyutunda sınıf eğitimi öğretmen adaylarının müzeleri öğrenme ortamı olarak kullanma konusundaki görüşlerinin de birbirlerini desteklediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu kapsamda ölçekte yer alan maddeler incelendiğinde öğretmen adaylarının öğrencilere diğer kültürleri tanımaları konusunda rehberlik yapma, müzelerde sergilenen nesnelere kazanımları ilişkilendirme, müzeleri öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda belirleme gibi öğrenme ortamına ilişkin öz yeterlik düzeylerinin, araştırmanın nitel boyutundan elde edilen etkin öğrenme ve kültürel aktarım gibi kategorilerle örtüştüğü görülmektedir. Bu kapsamda öğretmen adaylarının müzelerde eğitim uygulamaları ile kalıcı öğrenme, gözlem yapma ya da yaparak yaşayarak öğrenme gibi birçok açıdan öz yeterlik kazandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Alanyazın incelendiğinde Ünal ve Pınar (2017),

erken çocukluk eğitiminde müze deneyiminin rolünü araştırdıkları çalışmalarında, eğitim ortamı olarak müzelerin çocuklara, gözlem, eleştirel düşünme, sonuç çıkarma, yaratıcılık gibi bir takım beceriler kazandırdığı sonucuna ulaşmışlardır. Yılmaz ve Egüz (2015) ise, müze ziyaretlerinin öğrenme sürecinde derse karşı ilgiyi artırdığı, merak duygusunu geliştirdiği ve müzedeki nesnelere birebir karşılaşmanın öğrenilen bilgilerin pekiştirilmesini kolaylaştırdığını, aynı zamanda kalıcı öğrenmeye de katkı sağladığını tespit etmişlerdir. Yapılan araştırmaların, müze eğitiminin katkıları açısından karşılaştırıldığında araştırma sonuçları ile örtüştüğü görülmektedir. Yine öğretmen adaylarının dersi planlama ve sürece rehberlik yapma gibi müzelerde eğitim uygulamalarına yönelik öz yeterlik düzeylerinin, araştırmanın nitel boyutunda elde edilen müzelerin eğitim işlevi ve verimli müze ziyareti sürecine ilişkin görüşleri ile örtüştüğü sonucuna ulaşılmıştır. Bu kapsamda öğretmen adaylarının müze gezi sürecini organize etme, müze gezisi esnasında uyulması gereken kuralları belirleme ya da müzeleri öğrenme ortamı olarak kullanma gibi öz yeterlik düzeylerinin geliştiği sonucuna ulaşılmıştır. Alanyazın incelendiğinde Selanik Ay ve Kurtde Fidan (2014), öğretmen adaylarının sosyal bilgiler dersinde müzelerden yararlanmaya ilişkin görüşlerini inceledikleri çalışmalarında öğretmen adaylarının çoğunun Türkiye’de müzelerden eğitimsel amaçlı olarak yararlanılmadığı ve müze yetkililerinin ilkökul öğrencilerinin seviyesini göz önünde bulundurarak bilgi aktarımı yapmada yetersiz oldukları görüşünde olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Şar ve Sağkol (2013) ise, müze eğitimi kalıcı ve ilgi duyulur hale getirmek için müze ziyaretiyle ilgili müze aktiviteleri, müze gezisine hazırlık ve bu doğrultuda öğrenciyi eğitmek gibi gerekli konuları içerecek ciddi bir hazırlık yapılması gerektiğini vurgulamaktadırlar. Yapılan çalışmalar araştırma sonuçları ile karşılaştırıldığında verimli bir müze ziyareti için öğretmen yetiştiren fakültelerde öğretmen adaylarının müze bilinci ile yetiştirilerek, bir dersin müzede nasıl işleneceği konusunda öz yeterlik kazandıracak yeterli donanımına sahip eğitimciler olarak yetiştirilmelerinin önemini ortaya koymaktadır.

Araştırmanın nitel boyutundan elde edilen veriler, sınıf eğitimi öğretmen adaylarının öz yeterlik düzeylerinde süreç içinde meydana gelen değişime bağlı olarak, müzelerde eğitim uygulamalarına yönelik öğretmenlik alan bilgisi, kendilerini sanatsal açıdan ifade etme, özgüven, sosyalleşme ve genel kültür seviyesinin gelişimi gibi sanatsal, kişisel ve mesleki beceriler de kazandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Alanyazın incelendiğinde Erol Şahin ve Yeşilbursa (2018), tarih bölümü öğrencileri ile yaptıkları çalışmalarında müzelerin farklı bakış açısı kazandırmaya yönelik olarak kişisel gelişim açısından önemli bulunduğu sonucuna ulaşmışlardır. Altunbaş ve Özdemir (2012, s.5), “müzelerin sadece eserlerin saklanması, korunduğu yerler olmadığını toplumun belleğini oluşturan, bilgi ve deneyimlerinin artmasını sağlayan, kişisel beğenilerin gelişmesine de etki eden birimler” olduğunu vurgulamaktadırlar. Mercin (2006) ise, müze ziyaretlerinin okullarda alınan eğitimin devamı ve tamamlayıcısı olarak kabul edildiğini ve eserlere yönelik değer yargılarının estetik kaygılarla şekillenmesi nedeniyle bireylerin olayları ön yargıdan uzak ve daha sağlıklı bir şekilde algılamasına neden olduğunu ifade etmektedir. Yapılan araştırmalar sanatsal ve kişilik gelişimi açısından değerlendirildiğinde, bireylerin müzeler aracılığıyla nesne ya da objeleri değerlendirirken hem eğitim öğretimden istenilen hedeflere ulaşılmasında hem de bireyin sanatsal ve estetik yönünün geliştirilerek sağlıklı kişilik ve karakter gelişiminin sağlanmasında müzelerin aktif ve etkin bir öğrenme ortamı olarak kullanılabilmesi sonucunu ortaya koymaktadır. Bu nedenle özellikle öğretmen yetiştiren fakültelerde sadece sınıf eğitimi alanında değil tüm öğretmenlik alanlarında mesleki gelişim sürecine katkı sağlayacak müze eğitimi uygulamalarının farklı disiplinlerle ilişkilendirilerek, öğretim müfredatlarında yer alan kazanımlara ilişkin tasarlanacak farklı etkinlik ya da kullanılacak farklı yöntem ve tekniklerle destekleneceği bir eğitim öğretim anlayışının benimsenmesi gerektiği düşünülmektedir. Bu sonuçlar ışığında şu öneriler geliştirilmiştir:

- 1- Sınıf eğitimi öğretmenliğinde farklı disiplin alanlarla ilişkilendirilen müze eğitimi uygulamalarının okullarda öğrenilen bilgilerin kalıcılığının sağlanması ve teori ile uygulamanın birleştirilerek kavratılması amacıyla öğretim müfredatlarında yer alan kazanımlarla ilişkilendirilmesi ve farklı etkinlikler ya da yöntem ve tekniklerle desteklenmesi gerekmektedir. Bu durumun, gelecekte öğrenci yetiştirecek olan öğretmen adaylarının müze eğitimine ilişkin gerekli bilgi, beceri ve donanımına sahip olabilecekleri mesleki ve kişisel yeterliklerle donatılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.
- 2- Yeni Öğretmen Yetiştirme Lisans Programı çerçevesinde farklı bölümlerde seçmeli ya da zorunlu ders olarak okutulmasına karar verilen “Müze Eğitimi” dersinden beklenen amaçların yerine getirilebilmesi amacıyla öğretmen yetiştiren fakültelerde dersin kazanımlarına ilişkin olarak müze gezisi süreçlerinin organize edilebilmesinde üniversite-akademisyen iş birliğinin sağlanması gerektiği düşünülmektedir. Bu kapsamda müzelerde eğitim uygulamalarının sınıf eğitimi öğretmenliğinin yanı sıra, fen, matematik, Türkçe, sosyal bilgiler gibi farklı disiplinlerde de kullanılabilmesi yaygın etkiyi artırıcı proje ya da hizmet içi eğitim gibi farklı çalışmaların yapılması desteklenmelidir.
- 3- Müze eğitiminden beklenen amaçların gerçekleştirilebilmesi için müzeler sadece sanat eğitimi veren bölüm ya da kurumların önemseydiği bir ders ya da etkinlik olmaktan ziyade bu eğitimi farklı bölümlerde de verebilecek alanında uzman ve yetkin müze eğitimcilerinin yetiştirilmesinin önü açılmalıdır. Bu kapsamda müzeler alanında uzman müze eğitimcileri önderliğinde okul dışı öğrenme

ortamları olarak, öğrenciyi eğiten, düşündüren, farklı bakış açıları sunarak okulda öğrenilen bilgiyi kalıcı öğrenme ile tamamlayan mekânlar olarak eğitim işlevinde devamlılığı sağlamalıdır.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, H.Ö. ve Öztürk, F. (1999). Türk eğitim düşüncesinde okul müzesinden müze pedagojisine değişim. *Eğitim ve Bilim*, 14(114): 73-81.
- Altunbaş, A. ve Özdemir, Ç. (2012). Çağdaş müzecilik anlayışı ve Ülkemizde müzeler. 13.10.2019 tarihinde https://teftis.ktb.gov.tr/Eklenti/4655_makale.pdf adresinden alınmıştır.
- American Association of Museums, (1992). Excellence and equity: Education and the public dimension of museums, a report from the american association of museums. 18.10.2019 tarihinde <http://ww2.aamus.org/docs/default-source/resource-library/excellence-and-equity.pdf?sfvrsn=0> adresinden alınmıştır.
- Andre, L., Durksen, T. ve Volman, M. L. (2017). Museums as avenues of learning for children: A decade of research. *Learning Environments Research*. 20: 47–76.
- Arinze, E. N. (1999). The role of the museum in society emmanuel. 18.10.2019 tarihinde http://www.maltwood.uvic.ca/cam/activities/past_conferences/1999conf/CAM'99-EmmanuelArinze.GuyanaFinal.pdf adresinden alınmıştır.
- Atagök, T. (1999). Yaşayan müze ve eğitim. Sanat dünyamız. İstanbul: Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık. 71: 223-227.
- Baltacı, A. (2017). Nitel veri analizinde Miles-Huberman modeli. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 3(1): 1-15.
- Buyurgan, S. (2007, Mayıs). *Tarih dersi kapsamında programlı bir müze ziyareti*. Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Sorunları Sempozyumu, Bakü.
- Buyurgan, S. ve Demirdelen, H. (2009). Total kör bir öğrencinin öğrenmesinde, dokunma, işitsel bilgilendirme, hissetme ve müze. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 7(3): 563-580.
- Büyüköztürk, Ş. (2013). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. (18. bs.). Ankara: Pegem Akademi.
- Creswell, J. W. ve Plano Clark, V. L. (2015). *Karma yöntem araştırmaları, tasarımı ve yürütülmesi* (Y. Dede ve S. B. Demir, Çev.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- DCAL (Department for Culture, Arts and Leisure), Northern Ireland Museums Policy (2011). 13.10.2019 tarihinde <https://www.communities-ni.gov.uk/publications/northern-ireland-museums-policy> adresinden alınmıştır.
- Demirel, İ. N. (2019). *Kültür, uygarlık, sanat, müze*. Serap Buyurgan (Ed.), Müzede eğitim öğrenme ortamı olarak müzeler içinde (s. 7-28). Ankara: Pegem Akademi.
- Dilli, R. (2017). Öğretmenlerin müzelerin öğrenme ortamı olarak kullanımına ilişkin görüşleri. *Milli Eğitim*. 214: 303-316.
- Duh, M. (2015). The function of museum pedagogy in the development of artistic appreciation. 06.10.2019 tarihinde <https://www.researchgate.net/publication/288823556> adresinden alınmıştır.
- Erol Şahin, A. N. ve Yeşilbursa, C. C. (2018). Tarih bölümü öğrencilerinin alan gezileri ve müze ziyaretlerine ve müzede yapılan etkinliklere yönelik görüşleri. *Turkish History Education Journal*. 7(2): 555-577.
- European Commission, (2014). Communication from the commission to the european parliament, the council, the european economic and social committee and the committee of the regions. 18.10.2019 tarihinde https://ec.europa.eu/assets/eac/culture/library/publications/2014-heritage-communication_en.pdf adresinden alınmıştır.
- Gögebakan, Y. ve Buyurgan, S. (2011, Haziran). *Görsel sanatlar ve sosyal bilgiler derslerinin ilişkilendirilmesinin öğrencilerin kültür varlıklarını tanıma ve sahip çıkmaya yönelik tutumları üzerinde etkileri*. Proceedings of the 3rd International Conference on Educational Sciences. North Cyprus.
- Gustafsson, C. ve Ijla, A. (2016). Museums: An incubator for sustainable social development and environmental protection. *International Journal of Development and Sustainability*. 5(9): 446-462.
- Hawrot, A. (2018). Out-of-school learning assistance in adolescence. *Educational Psychology*. 38(4): 513-534.
- Hofstein, A., & Rosenfeld, S. (1996). Bridging the gap between formal and informal science learning. *Studies in Science Education*. 28: 87–112.
- ICOM, (2018). Culture and local development: Maximising the impact. Guide for local governments, communities and museums. 18.10.2019 tarihinde <https://icom.museum/wp-content/uploads/2018/12/OECD-ICOM-GUIDE-MUSEUMS-AND-CITIES.pdf> adresinden alınmıştır.
- Isa, B. (2017). *Museum pedagogy and learning experiences: An investigation into museum education from instructional perspectives*. A thesis submitted in fulfilment of the requirements for the degree of Doctor of Philosophy. Universiti Teknologi MARA, Malaysia.

- İlhan, A., Artar, M., Okvuran, A. ve Karadeniz, C. (2011). *Müze eğitim modülü*. Ankara: MDGFUNICEF Yayını.
- Karasu Avcı, E. ve Faiz, M. (2018). *Sınıf eğitimi öğretmen adaylarının müze eğitimine ilişkin görüşleri*. 2nd International symposium of education and values. Antalya.
- Kelly, L. (2007). Visitors and learners: Adult museum visitors' learning identities. 18.10.2019 tarihinde <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.489.4472&rep=rep1&type=pdf> adresinden alınmıştır.
- Mercin, L. (2006). Müzeler ve toplum. 13.10.2019 tarihinde <http://www.ayk.gov.tr/wp-content/uploads/2015/01/Yrd.-Do%C3%A7.-Dr.-Levent-MERC%C4%B0N-M%C3%9CZELER-VE-TOPLUM.pdf> adresinden alınmıştır.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. (2nd Edition). California: SAGE Publications.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2018a). Beden eğitimi ve oyun dersi öğretim programı (İlkokul 1, 2, 3 ve 4. sınıflar). 18.03.2019 tarihinde <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=443> adresinden alınmıştır.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2018b). Fen bilimleri dersi öğretim programı (İlkokul ve ortaokul 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar). 18.03.2019 tarihinde <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=325> adresinden alınmıştır.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2018c). Görsel sanatlar (İlkokul 1, 2, 3 ve 4. sınıflar). 18.03.2019 tarihinde <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=443> adresinden alınmıştır.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2018d). Hayat bilgisi dersi öğretim programı (İlkokul 1, 2 ve 3. sınıflar). 18.03.2019 tarihinde <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=326> adresinden alınmıştır.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2018e). Matematik dersi öğretim programı (İlkokul ve ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar). 18.03.2019 tarihinde <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=329> adresinden alınmıştır.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2018f). Müzik dersi öğretim programı (İlkokul ve ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar). 18.03.2019 tarihinde <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=357> adresinden alınmıştır.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2018g). Sosyal bilgiler dersi öğretim programı (İlkokul ve ortaokul 4, 5, 6 ve 7. Sınıflar). 18.03.2019 tarihinde <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=354> adresinden alınmıştır.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2018h). Türkçe dersi öğretim programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar). 18.03.2019 tarihinde <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=332> adresinden alınmıştır.
- Museums Association. (2013). 18.10.2019 tarihinde <https://www.museumsassociation.org/download?id=1001738> adresinden alınmıştır.
- Okvuran, A. (2012). Müzede dramının bir öğretim yöntemi olarak türkiye'de gelişimi. *Eğitim ve Bilim*. 37(166): 170-180.
- Oruç, S. ve Altın, B. N. (2008). Müze eğitimi ve yaratıcı drama. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 3(38): 125-141.
- Özmen, S. S. (2018). Müze eğitiminin gelişimi. *Humanitas*. 6(11): 301-324.
- Selanik Ay, T. ve Kurtdede Fidan, N. (2014). Öğretmen adaylarının sosyal bilgiler dersinde müzelerden yararlanmaya ilişkin görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 13(48): 69-89.
- Seligmann, T. (2015). Learning museum. *Journal of Museum Education*. 39(1): 42-53.
- Semper, R. J. (1990). Science museums as environments for learning. *Physics Today*. 43(11): 50-56.
- Şar, E. ve Sağkol, T. (2013). Eğitim fakültelerinde müze eğitimi dersi gerekliliği üzerine. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*. 20(2): 83-90.
- Ünal, F. ve Pınar, Y. (2017). Erken çocukluk eğitiminde müze deneyiminin rolü. *İdil*. 6(38): 2899-2917.
- Weier, K. (2004). Empowering young children in art museums: Letting them take the lead. *Contemporary Issues in Early Childhood*. 5(1): 106-116.
- Yeşilbursa, C. C. ve Uslu, S. (2014). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının müze eğitimine yönelik öz-yeterlik inançları. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*. 5(16): 410-428.
- Yıldırım, E. (2017). Müzelerin eğitimde kullanımına yönelik sınıf öğretmeni adaylarının görüşleri. *HAYEF: Journal of Education*. 14(2): 113-129.

- Yıldırım, T. ve Tahiroğlu, M. (2012). Sanal ortamda gerçekleştirilen müze gezilerinin ilköğretim öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarına etkisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 11(39): 104-114.
- Yılmaz, A. ve Egüz, Ş. (2015). Tarih ve sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tarih öğretiminde müzenin önemi hakkındaki tecrübe ve düşünceleri. *Turkish Studies*. 10(11): 1637-1650.
- Yılmaz, Ö. (2011). *Müzelerin Eğitim Fonksiyonlarına Yönelik Müze Yöneticilerinin Tutum ve Fikirleri*. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Antalya.

EXTENDED ABSTRACT

1. Introduction

As of 2019, it has been decided to teach museum education as a compulsory or elective course in science, mathematics, classroom education, social studies departments and museum education course has been added to the curriculum of faculties training teacher. Particularly in classroom teacher education, different courses such as music, painting, science, mathematics, Turkish, life science or social studies are intertwined, and museum education practices in classroom teacher education require the effective use of museums in order to be successful in achieving the goals expected from education. For this reason, in classroom teacher education, museums should be considered as planned and programmatic trips and activities for specific purposes, and should be used to complete learning by associating the subjects in the curriculum, individually or through others, to achievements (Hawrot, 2018; Hofstein and Rosenfeld, 1996). In this context, the aim of the research is to develop the self-efficacy beliefs of classroom teacher candidates towards museum education practices. In this context, as of 2019, a learning environment supported by virtual museum visits at the level of classroom teaching was created for the museum education course included in the new teacher training undergraduate program. The researcher prepared activities related to certain courses and the achievements in the curricula of the Ministry of National Education and tried to determine the changes in pre-service teachers' self-efficacy beliefs before and after the implementation.

2. Method

The aim of the study is to develop the self-efficacy beliefs of classroom teacher candidates about the educational practices in museums. The research was conducted with convergent parallel design from mixed method research designs. In the quantitative dimension where the research was designed experimentally, it was aimed to improve the self-efficacy of classroom teacher candidates towards educational practices in museums. In the qualitative dimension of the research, it was ensured that teacher candidates were associated with different disciplines museums such as Turkish, mathematics, science, music or visual arts education. The study was conducted with 58 (42 female; 16 male) teacher candidates studying in the second year of the classroom teaching program of a public university in the Black Sea Region. In the quantitative dimension of the research, self-efficacy belief scale related to museum education; In the qualitative dimension, semi-structured interview form was used. The t test was used for the analysis of the quantitative data. Qualitative data were analyzed according to Miles and Huberman's (1994) three-stage model: (1) reducing data, (2) visualizing data, (3) reaching and confirming results.

3. Findings, Discussion and Results

The research focuses on the development of self-efficacy of teacher candidates about the use of museums as a learning environment within the context of educational activities related to different disciplines such as Turkish, science, mathematics, social studies, music, visual arts and physical education. The results of the study showed that the classroom teacher candidates' self-efficacy levels in guiding the museum tour process, using the museums as a learning environment, planning the course content or the museum visit process in accordance with the needs of the students and the processing of the lessons in the museums improved positively after the training. In this respect, it is concluded that the activities associated with the different courses and the achievements of these courses in classroom education teaching are an effective way that can be used to gain awareness of teacher candidates about educational practices in museums. Therefore, considering the museum-acquisition relationship at primary, secondary and high school level, supporting the courses to be taught with different activities requires museum education in the teacher training programs and it is necessary to train prospective teachers with sufficient knowledge, skills and equipment in this field. As a result of the change in the self-efficacy levels of classroom teacher candidates, there has been an improvement in self-efficacy levels in many aspects such as education, teaching, learning and cultural transfer towards educational practices in museums. In this context, pre-service teachers developed their self-efficacy in organizing the museum tour process, designing different activities, gaining different perspectives on events and situations, preserving cultural heritage or linking museums with different disciplines. Self-efficacy levels related to the learning environment such as guiding prospective teachers to get to know the other cultures, associating the gains with the objects exhibited in the museums and determining the museums according to the interests and needs of the students were observed. The results of the research reveal that museums can be used as an active and effective learning environment both in achieving the desired objectives from education and training, and in developing the individual's artistic and aesthetic aspects while providing healthy personality and character development. In this context, it was concluded that teacher candidates gained self-efficacy in many aspects such as permanent learning, observing or

learning by doing through educational practices in museums. Based on these results, the following recommendations have been developed:

- 1- Museum education practices, which are associated with different disciplinary fields in classroom education, should be associated with the gains in teaching curricula in order to ensure the permanence of the knowledge learned in schools and to comprehend the theory and practice by combining them. This situation is thought to contribute to the prospective teachers to have the necessary knowledge, skills and equipment related to museum education.
- 2- It is considered that university-academician cooperation should be established in order to fulfill the objectives of the “Museum Education” course, which is decided to be taught as an elective or compulsory course in different departments within the framework of Undergraduate New Teacher Training Program. In this context, it is necessary to carry out studies such as project or in-service training that can be used in different disciplines such as classroom education, science, mathematics, Turkish and social studies.
- 3- Museums should not be a subject that is only cared for by departments or institutions providing art education. It is necessary to train museum educators who can provide this training in different departments. In this context, museums should provide continuity in education function as out-of-school learning environments under the leadership of museum educators, as places that educate and suggest the student and complement the knowledge learned at school with permanent learning.

ETİK BEYANNAME

Yapılan bu araştırmanın yazım sürecinde bilimsel ve etik kurallara tüm araştırmacılar tarafından uyulmuş, farklı eserlerden yararlanması durumunda atıfta bulunulmuş, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmamış, araştırmanın tamamı veya bir kısmı farklı bir akademik yayın platformunda yayınlılmak üzere gönderilmemiştir. Tüm bu durumlardan araştırmada ismi bulunan yazarların bilgisi olduğunu ve gerekli kurallara uyulduğunu beyan ederim. 02/03/2020

İrfan Nihan DEMİREL
Araştırmanın Sorumlu Yazarı